

04: Kommunal psykiatri under hårdt pres

08: Kommuner: Glem ikke socialpsykiatrien

10: Eksamensbeviser lander geografisk skævt

13: Kommuner i kø for at rive gamle rønner ned

15: Hver fjerde private praktikplads er forsvundet

16: Den folkelige opbakning til velfærdsstaten er på spil

MOMENTUM. 1. ÅRGANG. 2. UDGAVE
KL. 15. SEPTEMBER 2009

Psykisk syge udskrives for *tidligt*

Borgere udskrives ofte fra psykiatrisk afdeling, før de er klar til det. Det er vurderingen fra et stort flertal af cheferne i den kommunale socialpsykiatri, som skal hjælpe de psykisk syge videre med livet. Psykiaternes formand erkender problemet.

»Værsgo at tage hjem – du er færdighandlet.« For de fleste indlagte på hospitalet er det en besked, som både de selv og deres pårørende er meget glade for. Men for psykisk syge er det langt fra altid nogen positiv melding. På grund af mangel på sengepladser sendes mange hjem fra de psykiatriske afdelinger, før de er raske nok til det. Det er den klare vurdering fra cheferne i den kommunale socialpsykiatri. I over halvdelen af kommunerne oplever man »meget ofte« eller »ofte«, at borgere udskrives, før de er klar til det, og i andre 41 procent af kommunerne oplever psykiatricheferne »nogle gange«, at borgere udskrives for tidligt. Det viser en undersøgelse, som Momentum har gennemført blandt alle landets kommuner.

Tre ud af fire kommuner oplever også, at borgere, der udskrives fra en psykiatrisk afdeling, har fået behov for mere hjælp i de seneste år.

»De psykiatriske afdelinger virker meget pressede, og folk bliver absolut udskrevet hurtigere i dag, mange gange for hurtigt. Tidligere var borgerne meget mere afklarede, når de blev

udskrevet, og vi mødte dem i socialpsykiatrien,« siger Sonja Vestergaard, leder af psykiatrirådgivningen i Randers Kommune.

De tørre tal viser også, at der er blevet færre psykiatriske sengepladser i de seneste år, og hver enkelt patient er indlagt i kortere tid end tidligere. En femtedel af sengene i 1998 var kørt væk i 2007, og den gennemsnitlige indlæggelsestid er ▶

Hvordan oplever I borgernes behandlingstilstand efter at være udskrevet fra en psykiatrisk afdeling? (%)

Vi oplever meget ofte, at borgere udskrives for tidligt	28
Vi oplever ofte, at borgere udskrives for tidligt	23
Vi oplever nogle gange, at borgere udskrives for tidligt	41
Vi oplever sjældent, at borgere udskrives for tidligt	3
Vi oplever aldrig, at borgere udskrives for tidligt	0
Ved ikke	5

Kilde: Momentum

Hvordan oplever I, at borgernes behov for kommunale ydelser efter udskrivelse fra en psykiatrisk afdeling har udviklet sig de seneste år? (%)

De har behov for mere hjælp	76
Ingen ændring	19
De har behov for mindre hjælp	0
Ved ikke	5

Kilde: Momentum

Om undersøgelsen

Momentum har gennemført en internetbaseret spørgeskemaundersøgelse til alle 98 kommuner. Spørgeskemaet er sendt via e-mail til rådhusets hovedadresse, attesteret chefen for psykiatrimrådet. Undersøgelsen er foretaget i perioden 12.-31. august 2009. 75 kommuner har svaret, hvilket giver en svarprocent på 77.

Af Søren Kudahl, skd@kl.dk, og Jens Jørgensen, jjr@kl.dk

næsten halveret fra 40 dage i 1997 til 23 i 2008. Udviklingen er sket delvist som led i en bevidst strategi og delvist på grund af sparerunder i amterne/regionerne. Men nu er der ganske enkelt blevet for få senge til de psykisk syge, som er for dårlige til at være uden for et hospital. Det mener ikke blot kommunerne, men også Anders Fink-Jensen, formanden for psykiaterne i Dansk Psykiatrisk Selskab, som ellers er dem, der udskriver patienterne:

»Folk bliver jo ikke sendt ud, hvis de er selvmordstruede. Men sengene er jo – i hvert fald i storbyområderne – fyldt op, og derfor går en stor del af tiden med at diskutere, hvordan vi kan få folk hurtigst muligt ud igen. Det ideelle ville være, at vi havde tid til at stille en ordentlig diagnose, og derefter stille og roligt starte en behandling. Og så skulle der være tid til, at patienterne blev stabile, før de skulle udskrives til videre ambulans opfølgning. Men den mulighed har vi sjældent,« siger Anders Fink-Jensen.

Dermed udskrives ofte syge mennesker, som er for dårlige til at klare sig på egen hånd eller med hjælp fra distrikts- eller socialpsykiatrien. Det efterlader ikke blot de syge selv, men også deres pårørende, i en frygtelig situation. Det fortæller Thorstein Theilgaard, generalsekretær i pårørendeforeningen Bedre Psykiatri.

»Der er ingen tvivl om, at psykiatrien er under pres og halter håbløst efter det øvrige sundhedsvæsen på en række områder. Og en af konsekvenserne er, at man strammer skruen i forhold til, hvornår det er forsvarligt at udskrive mennesker fra en psykiatrisk afdeling,« siger Thorstein Theilgaard, generalsekretær i Bedre Psykiatri.

Frustrerede politifolk

Politiforbundet mener også, det er på høje tid, at der bliver oprettet nogle flere psykiatriske sengepladser. Forbundet er engageret i spørgsmålet, fordi det ofte er politiet, som tvinges til at tage sig af de psykisk syge mennesker, som reelt burde være indlagt. Enten fordi de møder dem i en sølle tilstand på gaden, eller fordi de er indblandet i kriminalitet. Det sidste

har oven i købet ført til flere uheldige episoder i de seneste år, hvor politibetjente har måttet skyde mod psykisk syge, som i flere tilfælde er blevet dræbt af politiets skud. Og det er episoder, som Politiforbundets formand Peter Ibsen mener, at samfundet må gøre langt mere for at undgå:

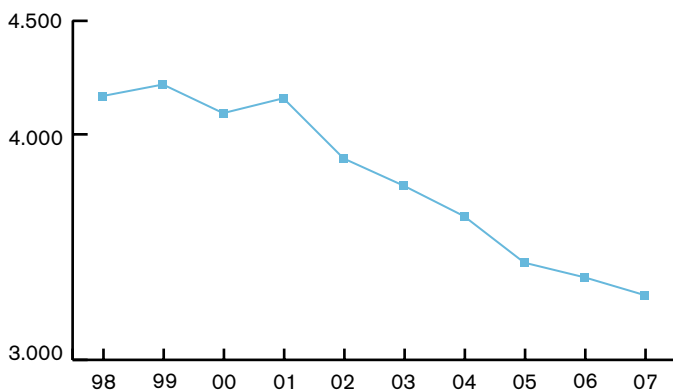
»Groft sagt vil den slags situationer kunne opstå, hvis man vil have politiet til at løse opgaver, som vi jo ikke er verdensmestre i. Vi oplever, at de psykisk syge er endnu mere syge, end vi har tidligere har set. Og deres reaktionsmønster i konfrontationer er utrolig svært at forudsige, hvis man ikke er ekspert,« siger Peter Ibsen.

Peter Ibsen fortæller, at opgaver med psykisk syge fylder stadig mere i politiets arbejde, hvilket frustrerer politifolkene, som ofte ikke ved, hvad de skal stille op med de triste skæbner, som de møder. Det kan nemlig være svært for betjentene at finde et sted, hvor den psykisk syge kan blive hjulpet. Ikke mindst fordi der sjældent er ledige senge på de psykiatriske afdelinger. Og hvis der ikke er akut fare for, at den psykisk syge begår mord eller selvmord, kan han ikke blive indlagt. Dermed er det overladt til politifolkene, hvad de vil stille op med den syge:

: Senge er jo – i hvert fald i storbyområderne – fyldt op, og derfor går en stor del af tiden med at diskutere, hvordan vi kan få folk hurtigst muligt ud igen

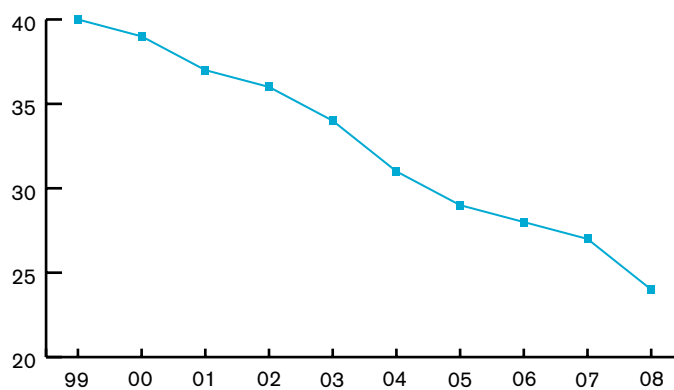
Anders Fink-Jensen, formand for Dansk Psykiatrisk Selskab

Antal sengepladser i psykiatrien

Kilde: "Vidste du, at... Fakta om psykiatrien", Danske Regioner (2009).

Antal sengedage per udskrivning i psykiatrien

Kilde: E-sundhed

»Jeg har hørt eksempler på, at politiet har kørt folk hen til en psykiatrisk afdeling, og så har betjentene sagt: Du skal stige ud af bilen, gå hen til den dør, ringe på den klokke og sige, at du har det ad h til og gerne vil behandles,« siger Peter Ibsen.

For lidt terapi og for meget medicin

Det enorme pres på de psykiatriske afdelinger betyder ikke blot, at patienterne udskrives, før de reelt er klar til det. Det betyder også, at patienterne formentlig får mere medicin, end de ville have behov for, hvis der var bedre tid til behandlingen, og dermed har større risiko for både bivirkninger og afhængighed af medicinen. En undersøgelse, som NORDJYSKE Medier og Dansk Psykiatrisk Selskab foretog i 2007, viste, at over halvdelen af psykiaterne mente, at der blev udskrevet for meget medicin i psykiatrien. Og Anders Fink-Jensen, formand for psykiaterne, tror ikke, at det billede er blevet bedre siden da. Det store fokus på at få folk udskrevet hurtigst muligt betyder øget risiko for, at den medicinske behandling starter for tidligt og for intensivt.

»Der bør være tid til, at man først stiller diagnosen og begynder behandlingen, når folk er kommet ind, har fået noget søvn og nogen at snakke med. Det betyder ofte, at tingene falder mere til ro, hvorefter det er bedre og lettere at vurdere patienterne og foretage den diagnostiske udredning. Det kan ofte være yderst vanskeligt at stille den rette diagnose, når folk lige er kommet ind ad døren og måske har drukket eller taget stoffer og ikke sovet i dagevis,« siger Anders Fink-Jensen.

De fleste inden for psykiatrien er enige om, at medicin ikke kan stå alene, men skal kombineres med samtalerapi. Men det kniber ofte med ressourcerne til at tilbyde tilstrækkeligt med terapi på de psykiatriske afdelinger. Ifølge Thorstein Theilgaard, generalsekretær i Bedre Psykiatri, er det endnu en af de barske konsekvenser af en sektor, som har været voldsomt underprioriteret i årevis:

»Mangel på penge, mangel på sengepladser og mangel på personale kendetegner psykiatrien. For hver gang man siden 2000 har tilført somatikken (behandlingen af de fysiske syg-

domme, red.) en krone, har man tilført under 25 øre til psykiatrien. Og det skal altså give udslag på en eller anden vis.«

I Sundhedsstyrelsens nye nationale strategi for psykiatrien, som udkom i august, gøres det klart, at der »ofte er et uhen-sigtsmæssigt stort pres på afdelingerne og belægningen« på grund af den drastiske reduktion i antallet af sengepladser i de seneste år. Sundhedsminister Jakob Axel Nielsen (K) vil dog ikke direkte love flere senge på de psykiatriske afdelinger. Han henviser i en skriftlig kommentar til Momentum til, at regionerne fik flere midler til psykiatrien ved satspuljeforliget i 2008, som blandt andet kan bruges til flere senge, hvis regionerne og lægerne finder det nødvendigt.

»Psykiatriske patienter skal naturligvis være indlagt, så længe der er behov. Det skal lægerne sikre. Men det betyder ikke nødvendigvis, at den psykiatriske patient skal være færdigbehandlet, når han eller hun udskrives. De fleste patienter vil kunne fortsætte behandlingen i distrikpsykiatrien eller i et andet ambulans tilbud, eventuelt med støtte fra kommunale tilbud som for eksempel støtte- og kontaktpersoner og bostøt- tetilbud,« skriver Jakob Axel Nielsen

Selv hvis der bliver etableret flere sengepladser, kommer det dog ikke nødvendigvis de psykisk syge til gode. En opgørelse fra Danske Regioner, som blev forelagt Folketingets Sundhedsudvalg i oktober 2008, viste, at 128 psykiatriske sengepladser var midlertidigt lukket på grund af personale-mangel eller anden mangel på ressourcer.

Kommunal psykiatri under hårdt pres

Af Jens Jørgensen, jjr@kl.dk

Kommunerne oplever i disse år et markant større pres på det psykiatriske område. Der er både blevet flere sindslidende, som kræver et socialpsykiatrisk tilbud fra kommunerne, samtidig med at de enkelte har behov for mere omsorg og hjælp end tidligere. Det er især flere unge, diagnoser som ADHD og folk, der også har et misbrug, som har skabt presset. Et pres, som også kan mærkes på kommunernes pengepung.

Den kommunale del af psykiatrien – den såkaldte socialpsykiatri – er under voldsomt pres. En cocktail af flere psykisk syge i det hele taget, tungere problemstillinger blandt de psykisk syge og hurtigere udskrivninger fra de psykiatriske afdelinger har givet socialpsykiatrien en langt større arbejdsbyrde i de seneste år.

Det mærker man blandt andet i Randers Kommune, hvor fem gange så mange borgere i dag har kontakt med socialpsykiatrien i forhold til for kun 11 år siden.

»Da vi startede med en specifik socialpsykiatrisk indsats i 1998, havde vi kontakt til 90 borgere, nu er antallet 560. Og samtidig oplever vi, at sagerne er blevet meget tungere,« fortæller Sonja Vestergaard, afdelingsleder i psykiatrirådgivningen i Randers Kommune.

Randers Kommune er langt fra den eneste kommune, som de seneste år har oplevet et stigende pres på socialpsykiatrien i form af flere og samtidig tungere sager. Momentums rundspørge til psykiatricheferne i alle kommuner viser, at 85 procent af kommunerne har oplevet en stigning i antallet af sindslidende inden for socialpsykiatrien i de seneste år. Og den samme procentdel oplever også, at sagerne er blevet tungere.

Socialpsykiatriens opgave er i udgangspunktet ikke at behandle, men hjælpe de psykisk syge til et forholdsvis almindeligt liv ved hjælp af blandt andet væresteder, støtte- og kontaktpersoner og botilbud. Der er ikke nøjagtige landsdækkende tal for antallet af sindslidende inden for socialpsykiatrien. Men tallene fra Randers er ikke noget særsyn. I Aalborg Kommune har man eksempelvis oplevet næsten en tredobling i antallet af psykisk syge, som får støtte i hjemmet.

Samtidig er der også generelt i samfundet blevet mange flere med en psykiatrisk diagnose. I 2008 var 108.201 personer med en psykiatrisk diagnose i kontakt med de psykiatriske afdelinger, hvilket er en stigning på 48 procent eller næsten 35.000 personer fra 1999. Og mange af disse mennesker vil sandsynligvis komme i kontakt med socialpsykiatrien på et tidspunkt.

Der kan være flere årsager til, at antallet af psykisk syge i Danmark er steget de seneste år. En del af forklaringen er formentlig, at det offentlige system er blevet mere finmasket og derfor finder flere med en psykisk lidelse.

Som Birgit Rieck, leder af socialpsykiatrien i Egedal Kommune, forklarer:

Om socialpsykiatri

Socialpsykiatrien omfatter alle sociale tilbud til sindslidende. For eksempel kan man få hjælp til hverdagen fra en støtte- og kontaktperson, man kan komme i et psykiatrisk værested, på et aktivitetscenter eller få en bolig i et psykiatrisk bofællesskab. Socialpsykiatrien arbejder ud fra det grundlag, at alle mennesker har ret til at tage beslutninger om deres eget liv, samt at mennesket af natur er socialt og ønsker at indgå i meningsfulde relationer til andre mennesker.

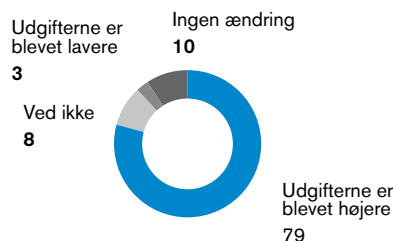
Kilde: www.ism.dk

Hvordan oplever I udviklingen i antallet af sindslidende/ psykisk syge inden for socialpsykiatrien de seneste år? (%)

Der er blevet flere	85
Samme niveau	15
Der er blevet færre	0

Kilde: Momentum. Rundspørge til alle kommuner.

Hvordan har udgifterne på psykiatriområdet udviklet sig de seneste år, når man ser bort fra den udgiftsstigning, der fulgte med strukturreformen? (%)

Kilde: Momentum. Rundspørge til alle kommuner.

»Når vi ser flere borgere i socialpsykiatrien, er det blandt andet fordi, at vi har fået et meget bedre opsøgende arbejde, så vi får kontakt med nogle flere. Nogle af dem kan jo i princippet godt have været der hele tiden, men nu finder vi dem.«

Samtidig har samfundsudviklingen været med til at synliggøre de psykisk syge, mener Johanne Bratbo, leder af Videnscenter for Socialpsykiatri.

»Lidelserne hos nogle af disse mennesker er et produkt af den manglende struktur i deres opvækst. Altså en familiestruktur, der ikke hænger sammen, og et skolesystem, som stiller meget høje krav om at kunne håndtere mange forskellige påvirkninger på samme tid. Mennesker, der ikke har så stærk en struktur, er dømt fredløse i sådan en sammenhæng,« siger Johanne Bratbo.

Budgetter vælter

Det større pres på socialpsykiatrien har naturligt nok også været med til at presse kommunernes økonomi. 79 procent af kommunerne siger i Momentums undersøgelse, at udgifterne

på psykiatriområdet er blevet højere de seneste år, når man ser bort fra de naturlige udgiftsstigninger, som fulgte med de nye kommunale opgaver efter strukturreformen.

Typiske tilbud fra socialpsykiatrien indbefatter alt lige fra et tilbud om at komme på et værested til bostøtte i eget hjem eller et botilbud. Ofte er der efter udskrivning fra en psykiatrisk afdeling brug for et botilbud eller en støtte- og kontaktperson i 15-20 timer om ugen, som kommer dagligt og nogle gange flere gange om dagen og med mulighed for nattilkald. Og dertil kommer de sager, hvor en psykisk syg har behov for at bo på en særlig institution.

»De tunge sager ligger fra 50.000 til 100.000 kroner om måneden. Og i en kommune som vores skal der ikke mange sager til en million kroner til, før læsset vælter,« forklarer Per Petersen, chef for handicap og psykiatri i Aabenraa Kommune.

Kommunen er derfor også økonomisk presset på grund af det stigende antal sindslidende.

»Udgifterne til psykiatrien har været kraftigt stigende, og det har været med til at sluge vores økonomiske råderum. ▶

Psykiatrien i Danmark

Sygehuspsykiatrien

Regionernes ansvar

Sygehuspsykiatrien står for at undersøge og diagnosticere patientens behov samt at behandle den psykisk syge ved indlæggelse.

Distriktskykiatrien

Regionernes ansvar

Distriktskykiatrien behandler også, men det sker ambulantly og etableret lokalt.

Socialpsykiatrien

Kommunernes ansvar

Socialpsykiatrien skal til den udskrevne psykisk syge borger tilbyde sociale tiltag, som kan være med til at få hverdagen til at fungere, når behandlingen er overstået.

Hvordan oplever I, at udviklingen i forhold til sagernes sværhedsgrad har været de seneste år? (%)

Der er blevet flere "tunge" sager	85
Ingen ændring	14
Der er blevet færre "tunge" sager	0
Ved ikke	1

Kilde: Momentum. Rundspørge til alle kommuner.

Konsekvensen har i 2008 været, at vi allerede to gange har givet tillægsbevillinger for samlet to millioner kroner, og der allerede ligger ansøgninger om yderligere tillægsbevillinger,« siger Per Petersen.

Andre kommuner har lignende økonomiske problemer. Herudover oplever nogle kommuner, at enkelte sager kan blive meget dyre, og at en enkelt person derved kan spille en stor rolle i forhold til at få budgetterne til at hænge sammen. I en sag fra Nordfyns Kommune er udgifterne til en stærkt selvdestruktiv og selvmordstruet borger på 4,3 millioner kroner om året, fordi vedkommende skal bo på en institution med en særligt uddannet fast døgnvagt.

I Randers Kommune har man enkeltsager, der kan komme til at koste mellem 1,5 og 2,5 millioner kroner om året. De dyre enkeltsager handler ofte om borgere med en behandlingsdom, som er svære at rumme på de kommunale bosteder, fordi de ofte fortsætter deres misbrug og kriminalitet.

Derudover kan det være borgere, som er svære at medicinere og derfor er psykotiske samt folk med et meget alvorligt

Tal om psykisk sygdom

- Mindst 200.000 danskere lider til enhver tid af depression, mindst 200.000 af angst og cirka 40.000 af svære psykoser
- Hver anden dansk familie kommer i kontakt med det psykiatriske behandlingssystem
- Cirka 700 danskere begår hvert år selvmord – og 10 gange så mange forsøger det
- Cirka otte procent af kontakterne til praktiserende læger skyldes psykiske lidelser
- Psykisk lidelse anføres som årsag til otte procent af arbejdsophør, cirka én million ekstra fraværdsdage og cirka halvdelen af alle førtidspensioneringer
- Psykiske lidelser tegner sig for cirka 40.000 sygehusindlæggelser årligt og en femtedel af alle senge-dage på sygehuse

Kilde: Psykiatrifonden og Sundhedsstyrelsen

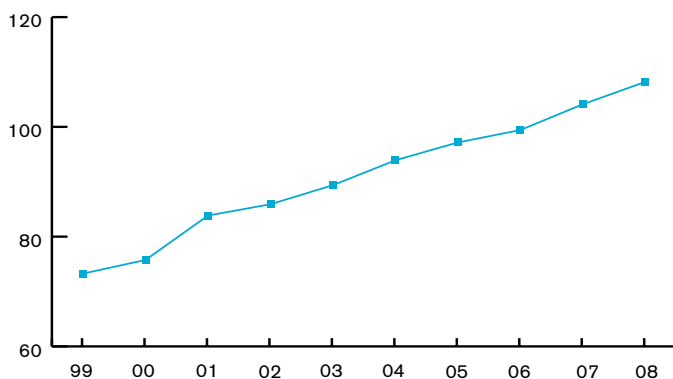
Citater fra hjemmesygeplejersker

- » *Jeg oplever meget, at der bliver flere og flere psykiatriske klienter i hjemmeplejen, fordi sygehusene simpelthen lukker de psykiatriske senge. De var mere indlagt i den dårlige fase. Der er de altså hjemme nu, og vi kommer tit til kort, synes jeg.*«
- » *Folk skal være ret psykotiske, før de bliver indlagt. Det betyder, at besøg må optrappes i de perioder, hvor borgerne har det dårligt. Borgerne bliver udskrevet, inden medicinen har en virkning – det vil sige, de er stadig ofte ret psykotiske, når de kommer hjem.*«

- » *Der er ligesom ikke kommet noget i stedet for de sengepladser, der er lukket.*«
- » *De skal begå noget meget voldsomt, før de kan blive indlagt. Og det er jo helt grotesk, at man skal stå og vente på, at enten de selv kommer til skade, eller nogle andre kommer til skade. Man kan ringe efter politiet. Det er næsten den eneste samarbejdspartner, man har. Og så står de med det, men hvad skal de gøre – for der er jo ikke rigtigt sket noget.*«

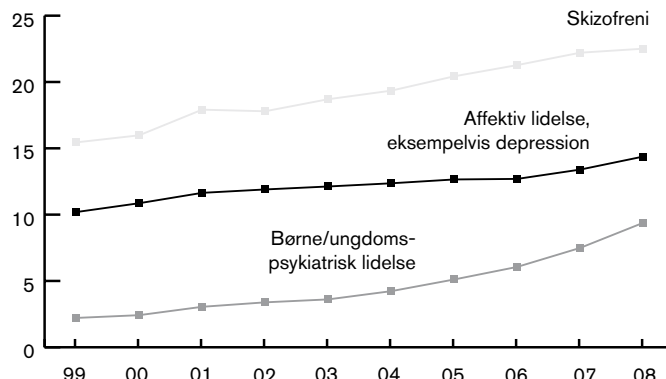
Kilde: Hjemmesygeplejerskens opgaver i udvikling". Rapport fra Dansk Sundhedsinstitut, 2009. Baseret på interviewundersøgelse blandt hjemmesygeplejersker.

Antal tusinde personer i forbindelse med det psykiatriske sygehovsvæsen (eksklusive skadestue). I alt

Kilde: Det Psykiatriske Centralregister, Afdeling for Psykiatrisk Demografi.

Antal tusinde personer i forbindelse med det psykiatriske sygehovsvæsen (eksklusive skadestue). Udvalgte diagnoser

Kilde: Det Psykiatriske Centralregister, Afdeling for Psykiatrisk Demografi.

misbrug, som på grund af det kan være farlige for deres omgivelser og kræver overvågning.

Flere og tungere sager

Det stigende antal sager inden for socialpsykiatrien skyldes især, at der er kommet flere unge mennesker med psykiske problemer, nye grupper af psykisk syge, som kræver en anderledes indsats samt folk med dobbeltdiagnoser i form af en sindslidelse kombineret med et misbrug af alkohol eller stoffer. Disse grupper har samtidig også tungere problemstillinger, som kræver en større indsats fra kommunernes side end tidligere.

Behovet for en større indsats hænger i høj grad sammen med den hurtigere udskrivningspraksis inden for behandlingspsykiatrien, som færre sengepladser og manglende ressourcer har medført.

»Der er tale om forbundne kar. Når man strammer skruen i behandlingspsykiatrien, og samtidig af ressourcemæssige grunde ikke har mulighed for at lave tilstrækkelige faglige vurderinger, betyder det, at folk på ingen måde er færdigbehandlet, når de bliver udskrevet. Og derfor havner de hos kommunerne, langt mindre klar til en kommunal indsats,« siger Johanne Bratbo, leder af Videnscenter for Socialpsykiatri.

De unge fylder meget i kommunernes indsats på psykiatriområdet, viser Momentums rundspørge til kommunerne.

»Vi har aldrig set så mange unge, som vi ser i dag,« siger afdelingsleder Sonja Vestergaard fra Randers Kommune og uddyber:

»Det er ofte tunge sager, da de efter meget korte indlæggelser har behov for temmelig meget støtte fra os. Og der går derfor et stykke tid med et meget stort arbejde, inden de egentlig kan tage imod de tilbud, der er i kommunalt regi.«

Derudover er der kommet en stor gruppe med psykiske lidelser, som er nye inden for kommunerne. Førhen var det især borgere med psykotiske lidelser, der brugte socialpsykiatriske tilbud, men i dag oplever kommunerne flere og flere borgere med ikke-psykotiske lidelser. Det drejer sig især om

udviklingsforstyrrelser som ADHD, tvangstanker, spiseforstyrrelser, angst og stress. Disse grupper er anderledes end de mere traditionelle som skizofrene og depressive, og de stiller derfor også nye krav til kommunerne. Deres problemer handler mere om manglende koncentrationsevne og problemer med at fungere i en normal social sammenhæng.

»Det er nogle andre behov, de nye målgrupper har. Og vi skal derfor skruer nogle mere individuelle forløb sammen end for 10-15 år siden,« siger Bjerne Søberg, leder af socialpsykiatrien i Nyborg Kommune.

En anden gruppe, som fylder meget i socialpsykiatrien, er de såkaldte dobbeltdiagnoser, hvor den sindslidende, ud over de psykiske problemer, også har et misbrug, ofte i form af et stofmisbrug.

»Disse sager er ofte også meget vanskelige. Det er altid dobbelt så kompliceret, når der er to problematikker,« fortæller Birgit Rieck, leder af socialpsykiatrien i Egedal Kommune:

»Når vi møder dem, er det hele oftest gået helt i opløsning. Hele fundamentet er skyllet væk – der er rod i økonomien, problemer med boligsituationen, parforhold, job eller uddannelse. Det er derfor en stor opgave at samle op på, og vi bruger rigtig mange ressourcer på denne gruppe.«

: Når vi møder dem, er det hele oftest gået helt i opløsning. Hele fundamentet er skyllet væk – der er rod i økonomien, problemer med boligsituationen, parforhold, job eller uddannelse. Det er derfor en stor opgave at samle op på

Birgit Rieck, leder af socialpsykiatrien i Egedal Kommune

Kommuner: Glem ikke socialpsykiatrien

Af Søren Kudahl, skd@kl.dk, og Jens Jørgensen, jjr@kl.dk

Socialpsykiatrien har behov for et markant løft, mener KL, som advarer mod, at Christiansborg-politikerne udelukkende fokuserer på behandlingspsykiatrien. Socialminister lover, at kommunernes psykiatri ikke bliver glemt.

Det nytter ikke kun at smøre ét led i kæden. Det er den kommunale indgangsvinkel til den megen fokus på psykiatrien, som der har været, siden Danske Regioner i foråret kom med sit bud på en bedre psykiatri, og som foreløbigt kulminerede, da Sundhedsstyrelsen sidst i august offentliggjorde en ny national strategi for psykiatrien.

Kommunernes forening KL mener, at der i debatten er et alt for ensidigt fokus på at forbedre forholdene i behandlingspsykiatrien. Derimod kan opmærksomheden på, hvordan vi sikrer, at de psykisk syge borgere hjælpes videre i livet, når de udskrives fra den psykiatriske afdeling, ligge på et lille sted. Det er netop den del, som kommunerne er ansvarlige for i socialpsykiatrien. Og derfor er KL ved at lægge sidste hånd på et udspil, som skal sikre, at også det sidste led i kæden er velsmurt.

»Vi er helt enige i, at behandlingspsykiatrien trænger til et løft. Men hvis vi for alvor skal lykkes med at skabe bedre forhold for de psykisk syge i Danmark, er det vigtigt, at der tænkes i en sammenhængende indsats, hvor både behandlingspsykiatrien, socialpsykiatrien og samspillet mellem dem kommer til at fungere bedre,« siger Tove Larsen, borgmester i Aabenraa og formand for KL's social- og sundhedsudvalg.

Som et stort flertal af de kommunale psykiatrichefer fortæller i Momentums rundspørge i dette nummer, har der i de

seneste år været et voldsomt stigende pres på socialpsykiatrien. KL har derfor udarbejdet et samlet udspil til, hvordan den kommunale socialpsykiatri kan få et markant løft. Her foreslås det blandt andet, at der skal etableres flere og mere fleksible bo- og bostøttetilbud. Derudover skal personalet efteruddannes, og der skal ansættes flere psykologer, så der kan tages bedre hånd om de forskellige grupper af psykisk syge.

Samtidig lægger KL op til en diskussion af, om der kan skabes nogle stærkere økonomiske incitamentter og en bedre arbejdsdeling mellem regioner og kommuner. Målet er, at indlæggelser kan forebygges, og det kan undgås, at patienterne udskrives for hurtigt og efterfølgende skal genindlægges. KL's bestyrelse skal behandle det samlede udspil på fredag, den 18. september.

Der skal penge til

Johanne Bratbo, leder af Videnscenter for Socialpsykiatri, der er en selvejende institution under Indenrigs- og Socialministeriet, er enig i, at socialpsykiatrien bør have en central placering i regeringens planer, hvis det skal lykkes at give det samlede psykiatriområde et løft.

»Den sociale indsats har væsentlig betydning for at undgå, at folk udvikler meget komplekse problemstillinger. Det er der slet ingen tvivl om. Men det er dog også vigtigt, at kommunerne gør sig klart, hvad forebyggelse vil sige. De skal i højere grad nå borgerne, inden tingene er brast sammen for folk. Det skal være nemmere at komme til socialpsykiatrien og få råd og vejledning,« siger Johanne Bratbo.

Ifølge Tove Larsen har kommunerne allerede fokus på bedre forebyggelse. Og hun nævner, at ikke alle forslagene i KL's kommende udspil nødvendigvis koster flere penge. Det handler blandt andet om at sikre et bedre samarbejde mellem regioner, kommuner og praktiserende læger. Men man kommer ifølge KL ikke uden om, at der skal en betragtelig finansiel indsprøjtning til, hvis kvaliteten i socialpsykiatrien skal hæve sig derop, hvor kommunerne gerne vil have den.

Og Tove Larsen lægger ikke skjul på, at staten skal betale

Sindslidelser kan kureres

- Sindslidelse blev tidligere betragtet som kronisk invaliderede, men undersøgelser viser, at mange sindslidende kommer sig helt eller delvist fra deres sindslidelse. Det er kun for de færreste, at den psykiske lidelse bliver et permanent og livsvarigt problem.
- De vanskeligst stillede personer med en sindslidelse har ofte manglende sociale kompetencer som følge af ekstrem eller passiv adfærd og lever ofte isoleret.
- De bedst fungerende personer med en sindslidelse er i stand til at etablere sociale netværk uden for de sociale tilbud, men kan have behov for hjælp til at strukturere dagligdagen og til at møde nye udfordringer.

Kilde: www.ism.dk

størstedelen af gildet, hvis socialpsykiatrien skal have et markant løft. Ikke mindst i betragtning af den voldsomme stigning i udgifterne til socialpsykiatrien, som kommunerne allerede har haft i de seneste år.

»Vi er parate til at udbygge og kvalificere socialpsykiatrien i den takt, som Folketinget vil prioritere det. Indtil da må vi fastholde regionerne på deres ansvar for en god og forsvarlig psykiatribehandling, og Folketinget på deres ansvar for, at der kun bliver tale om en sammenhængende og effektiv indsats til borgere med sindslidelse, hvis den kommunale del også får flere penge,« siger Tove Larsen, formand for KL's social- og sundhedsudvalg.

Ministre arm i arm

Det overordnede ansvar for psykiatrien er placeret i to ministerier. Sundhedsminister Jakob Axel Nielsen (K) har ansvaret for behandlingspsykiatrien, mens socialpsykiatrien er indenrigs- og socialminister Karen Ellemanns (V) ansvarsområde. Og derfor er det ifølge KL vigtigt, at Karen Ellemann kommer på banen, hvis den samlede psykiatri skal have et løft.

Det erklærer Karen Ellemann sig også parat til over for Momentum. Helt konkret allerede ved den årlige uddeling af de såkaldte satspuljemidler, hvor forhandlingerne afsluttes i oktober.

»Partierne bag satspuljen aftalte allerede sidste år, at socialpsykiatrien skal være et tema til forhandlingerne i år. Så der vil komme nogle midler til socialpsykiatrien ved satspuljeforhandlingerne. Men hvor stort og forkromet, det her initiativ bliver, er for tidligt at sige,« siger Karen Ellemann.

Kommunerne kan altså godt regne med flere penge til socialpsykiatrien, selv om det ifølge indenrigs- og socialministeren »nogle gange kan være lidt en automatreaktion bare at bede om flere penge.« Karen Ellemann mener, at meget handler om bedre arbejdsgange, metoder og brobygning mellem de forskellige systemer. Og helt i tråd med de ord er de to ministre med ansvar for psykiatrien – Jakob Axel Nielsen og Karen Ellemann – i tæt dialog i disse uger.

»Vi har taget hinanden under armen og sagt, at det her område skal styrkes, og det gælder både den behandlende del og socialpsykiatrien,« siger Karen Ellemann.

Sundhedsminister Jakob Axel Nielsen (K) lovede i foråret, at det nu var psykiatriens tur til at få et kvalitetsmæssigt løft i det danske sundhedsvæsen. Hidtil har det ført til, at regionerne i de årlige økonomiforhandlinger fik en kvart milliard kroner, primært til at indrette enestuer på de psykiatriske afdelinger. Og derudover henviser ministeren i en skriftlig kommentar til Momentum til, at han vil forsøge at få opbakning i Folketinget til at afsætte flere penge til behandlingspsykiatrien i forbindelse med satspuljeforhandlingerne.

Anders Fink-Jensen, formand for Dansk Psykiatrisk Selskab og til daglig chef for Psykiatrisk Center på Rigshospitalet i København, er tilfreds med, at der i det seneste halve års tid har været meget fokus på psykiatriens behov for et markant løft. Og han har også pæne ord til den nationale strategi, som Sundhedsstyrelsen har udgivet. Men han tør ikke glæde sig, før han ser nogle penge følge med:

»Alle – inklusive sundhedsministeren – er tilsyneladende enige om, at der skal flere penge til. Men det skal jo nødt til at stoppe ved alle de pæne ord og skåltaler. Man kan være nervøs for, hvor man i de her krisetider skal finde alle de penge. Det tyder jo heller ikke på, at psykiatrien går fri i den sparerunde, som Region Hovedstaden har bebudet,« siger Anders Fink-Jensen.

Han hentyder til, at Region Hovedstaden i budgetforslaget for 2010 lægger op til store besparelser på sygehusene, hvoraf psykiatrien alene skal skære 43 millioner af udgifterne i 2009.

Eksamensbeviser lander geografisk skævt

Af Jens Jørgensen, jjr@kl.dk

Der er store geografiske forskelle på, hvor stor en andel af unge der får en ungdomsuddannelse, viser nye tal. Specielt på den københavnske vestegn og i flere udkantsområder står det skidt til. Her får mere end hver femte unge ikke en ungdomsuddannelse. Det er skidt for de unge, udviklingen og økonomien i de dårligst stillede områder, vurderer eksperter.

En lille halv time på motorvejen. Længere er der ikke mellem Brøndby og Allerød. Men målt på uddannelsesniveau er der en verden til forskel. Mens næsten 93 procent af de unge i Allerød Kommune får mindst en ungdomsuddannelse, får mere end hver fjerde i Brøndby aldrig kæmpet sig frem til et eksamensbevis.

I flere nabokommuner på den københavnske vestegn er billedet næsten lige så sort, og i en række andre områder – blandt andre en stribe øsamfund – får mange heller ikke en ungdomsuddannelse. Det viser nye tal fra UNI-C Statistik & Analyse.

Det bør vække opmærksomhed, når en række områder har så mange unge, der aldrig får hverken en studentehue eller en erhvervsuddannelse. De manglende uddannelser har store økonomiske konsekvenser for lokalsamfundet og svækker dets udviklingsmuligheder, og de personlige konsekvenser er store for den enkelte. Det vurderer blandt andre uddannelsesforsker Torben Pilegaard Jensen, forskningsleder ved Anvendt KommunalForskning (AKF).

»Cirka 40 procent af dem, der ikke har gennemført en ungdomsuddannelse, når de er 29 år, er på overførselsindkomst. De fungerer som fast fødekæde til den store gruppe af danskere på 800.000, som er på varige overførselsindkomster. Og det er et problem, der bliver endnu større nu, hvor der er lavkonjunktur og stigende ledighed,« siger Torben Pilegaard Jensen.

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd laver jævnligt analyser på udviklingen på uddannelsesområdet, og direktør Lars Andersen er meget bekymret for den geografiske ulighed.

»Det er en katastrofe for de områder, som har en lav uddannelsesprocent. Det er meget afgørende for et lokalsamfund, hvilke fremtidsudsigter folk har. Og vi ved, at fremtidsudsigterne er betydeligt dårligere, hvis man ikke har en uddannelse,« siger Lars Andersen.

Han henviser til, at der i fremtiden vil blive færre og færre ufaglærte job, og risikoen for at blive arbejdsløs er derfor betydeligt større, hvis man ikke har en uddannelse.

Ingen snuptagsløsninger

I Brøndby Kommune, hvor kun 74,8 procent får mindst en ungdomsuddannelse, er socialdirektør Bo Kristiansen ikke overrasket over undersøgelsens resultater. Kommunen er i gang med flere initiativer til at forbedre situationen, blandt andet gennem en ny folkeskolestruktur, der skal ruste eleverne bedre til at tage en ungdomsuddannelse. Samtidig forsøger kommunens uddannelsesvejledning og uddannelsesinstitutionerne at skabe et bedre samarbejde.

Bo Kristiansen slår dog fast, at der ikke findes snuptagsløsninger på problemet, da det efter hans mening især skyldes to faktorer, som det vil tage lang tid at ændre på:

»Vi er den kommune i landet med den største andel af almene boliger, hvor folk har en relativt lav indkomst, og som oftest også har en relativt lav uddannelse. Derudover har vi en høj andel af indvandrere og efterkommere af indvandrere. Og der er desværre stadig en lavere andel i disse grupper, som får en ungdomsuddannelse,« forklarer Bo Kristiansen.

Omkring 95 procent af de danske unge begynder på en ungdomsuddannelse, og hvis de blot alle gennemførte, ville regeringens 2015-mål allerede være nået. Men det gør de desværre langt fra. Kun 83,9 procent af de unge, som afsluttede 9. klasse i 2007, forventes med den nuværende udvikling at få mindst en ungdomsuddannelse, inden de fylder 41 år. Og den andel har endda været faldende i de seneste år. ▶

Andelen, som begynder på en ungdomsuddannelse, er stort set den samme i alle kommuner. Det er frafaldet på uddannelserne, som der er stor forskel på fra kommune til kommune. Og det er specielt på erhvervsuddannelserne, at frafaldet er stort.

Lars Andersen, direktør for Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, er ikke imponeret over erhvervsskolernes indsats for at mindske frafaldet.

»Der skal blandt andet være et ordentligt socialt miljø på skolerne, som kan være med til at holde på folk, udover at de gerne vil have uddannelsen. Og det er en kæmpe mangel på erhvervsskolerne,« siger Lars Andersen.

Større tilskud til svage områder

Kommunernes forening KL mener også, at erhvervsskolerne har en stor forpligtelse til at kæmpe imod frafaldet. Men KL peger samtidig på, at en række strukturelle ting gør det særligt vanskeligt for skolerne i nogle områder. En tidligere KL-analyse viste eksempelvis, at faktorer som befolkningstætheden, andelen af 25-64 årige uden en erhvervsuddannelse, andelen af upendlere, antallet af børn af enlige forsørgere og indbyggertallet i kommunen har stor betydning for, hvor mange der får en ungdomsuddannelse.

Derfor mener KL, der er behov for, at Folketinget ændrer erhvervsskolernes taxametersystem, så skolerne i de uddannelsessvage områder får et større driftstilskud, vel at mærke uden at andre skoler får et lavere tilskud. KL foreslår konkret, at en del af pengene i den såkaldte globaliseringspulje bruges til det formål, forklarer Erik Nielsen, borgmester i Rødovre og formand for KL's arbejdsmarkeds- og erhvervsudvalg:

»Man er nødt til at se på, om vilkårene for uddannelserne er i orden, når rigtig mange af dem, der starter på en erhvervsskole, falder fra igen i nogle bestemte områder. Ungdomsuddannelserne i disse uddannelsessvage områder bør tilføres flere ressourcer, så de kan gøre en ekstra indsats for at fastholde de unge på uddannelsen. Så kan vi til gengæld tillade os at holde skolerne op på, at de rent faktisk gør noget.«

Undervisningsminister Bertel Haarder (V) vil samlet set ikke give flere penge til erhvervsskolerne. Han vil i stedet omfordele det nuværende tilskud, så nogle skoler får mere og andre mindre.

»Vi vil indføre et udkantstilskud på erhvervsskolerne baseret på objektive kriterier som befolkningstæthed og udviklingen i antallet af unge. Den endelige model er endnu ikke klar, men vil blive drøftet med partierne i den kommende tid,« siger Bertel Haarder.

Torben Pilegaard Jensen i AKF forsker blandt andet i frafald på erhvervsskolerne og er lige på trapperne med en ny rapport om emnet. Her peger han blandt andet på, at et tæt samarbejde mellem uddannelsesinstitutionerne, virksomhederne og kommunerne er en meget afgørende forudsætning for, at specielt de unge med svage forudsætninger gennemfører en ungdomsuddannelse.

»Man ved jo, at de unge, der er i risiko for ikke at gennemføre en ungdomsuddannelse, har problemer, som ofte kræver mere end bare én type indsats. Derfor skal både den enkelte uddannelsesinstitution og kommunerne være klar med forskellige typer af værktøjer, når der skal sættes ind,« siger Torben Pilegaard Jensen.

Leder af Ungdommens Uddannelsesvejledning i Skive Kommune Henry Hansen er ikke i tvivl om, at det netop er et styrket samarbejde mellem alle aktører i kommunen, der har gjort, at andelen af skibonitter med mindst en ungdomsuddannelse er steget fra 85,9 procent i 2005 til 89,2 i 2007.

»Byrådet vedtog i 2005 en handleplan efter input fra alle, der havde med de unge at gøre. Eksempelvis har vi nu mentorer på alle erhvervsuddannelser og en meget tættere kontakt med ungdomsuddannelserne, når en af de unge er ved at droppe ud. Samtidig er vi i Ungdommens Uddannelsesvejledning blevet medlem af andre kommunale afdelinger, for eksempel familieafdelingen, hvis man er nødt til at have en ungerådgiver med,« fortæller Henry Hansen.

Bertel Haarder opfordrer andre kommuner til at tage ved lære af gode eksempler som i eksempelvis Skive.

Kommuner i kø for at rive gamle rønner ned

Af Søren Kudahl, skd@kl.dk

Mange kommuner søger om statslig støtte til at opkøbe gamle huse og rive dem ned. Mindst 10.000 boliger er i så dårlig stand, at de ikke kan sælges på det almindelige boligmarked. Og det fører ofte til en dårlig spiral med fraflytning og sociale problemer i landsbyerne.

Der var engang så smukt ude på landet. Men sådan er det langt fra altid længere. Mange steder skæmmer forfaldne huse og landejendomme landsbyerne i en grad, så naboer og kommuner helst ser, at de gamle rønner fjernes fra jordens overflade.

En række kommuner har allerede kørt bulldozeren frem og er begyndt at rive de gamle huse ned. Og endnu flere vil gerne i gang. Blandt de 39 kommuner, som har mulighed for at søge om statslig støtte fra den såkaldte nedrivningspulje på i alt 150 millioner kroner, er der overvældende interesse for at søge Indenrigs- og Socialministeriet om økonomisk hjælp til at opkøbe og nedrive huse. Det viser en rundspørge, som Momentum har foretaget.

Momentum har været i kontakt med 28 af de 39 kommuner, som kan søge penge fra puljen senest 19. oktober. Heraf erklærer 24 sig interesserede i at søge puljen. Derudover er to andre kommuner interesserede, men har på grund af den korte tidsfrist droppet tanken. Ministeriet har først netop meldt ud, hvad de endelige retningspuljer for puljen bliver, herunder ikke mindst hvor meget kommunerne selv skal spæde til for at få støtte. Derfor har kommunerne endnu ikke lagt sig fast på, hvor meget de vil søge.

Lolland er en af de kommuner, som forventer at søge et stort beløb fra puljen, nemlig op til 20 millioner kroner. Lollikkerne har gennem flere år haft en bevidst strategi om at skabe nogle mere velfungerende landsbyer, blandt andet gennem opkøb af forfaldne huse, som kommunen så efterfølgende river ned.

»Vi vil gerne rydde op i landdistrikterne, så det ser indbydende og flot ud. Det er svært at tiltrække nye indbyggere, hvis nabohuset ser forfærdeligt ud,« siger Hans Ole Sørensen (V), formand for erhvervs- og kulturudvalget i Lolland Kommune.

Miserable liv i forfaldne huse

Derfor har Lolland Kommune i de seneste år afsat fire millioner kroner om året til at opkøbe huse, og kommunen er blandt andet meget opmærksom på, når et forfaldent hus ryger på tvangsauktion. Hvis ikke kommunen slår til, står der som regel boligspekulanter klar til at købe husene, og de har ingen planer om at renovere dem. De vil blot score en gevinst ved at leje husene ud til en billig husleje, som dog så rigeligt forrenter investeringen i at købe huset. Og resultatet er typisk, at de skiftende lejere, som flytter ind, er af den type, som belaster både lokalsamfund og kommunekasse mere, end de gavner.

»Vores indsats begyndte, fordi vi fik flere og flere sociale tilfælde ind i de forfaldne huse. De skal også være et sted, men de skal ikke være her alle sammen. Det går rivende galt for vores lokalsamfund, hvis vi ikke gør noget aktivt,« siger Hans Ole Sørensen.

Ifølge Jørgen Møller, lektor i samfundsudvikling og planlægning på Aalborg Universitet, er der særdeles god brug for, at kommunerne gør en indsats for at rydde op i landdistrikterne. Han henviser til, at mindst 10.000 boliger ifølge en tidligere undersøgelse fra Statens Byggeforskningsinstitut er så forfaldne, at de ikke kan sælges på det almindelige boligmarked. Dertil kommer 30-40 millioner kvadratmeter forfaldne landbrugsejendomme.

»Vi har over 4.000 landsbyer i Danmark. Og jeg mener faktisk, at cirka 500 af de mest usle og nedslidte burde jævnnes med jorden. Bag et forfaldent hus gemmer der sig ofte også et miserabelt liv. Og det er et socialt fænomen, som vi ikke bare kan tørre af på landsbyerne,« siger Jørgen Møller.

Den såkaldte nedrivningspulje på 150 millioner kroner var en del af den seneste økonomiaftale mellem kommunerne og regeringen. Men Jørgen Møller tvivler på, hvor meget pen-

Om undersøgelsen

Momentum har gennemført en rundspørge pr. e-mail til de 39 kommuner, der har mulighed for at søge midler fra nedrivningspuljen. 28 kommuner har svaret, hvilket svarer til en svarprocent på 72. Besvarelserne fordeler sig sådan, at:

- 19 kommuner forventer at søge
 - 5 er interesserede, men afsøger stadig behovet og retningslinjerne for puljen
 - 2 er interesserede, men søger ikke på grund af den korte tidsfrist
 - 2 er ikke interesserede
-

Om nedrivningspuljen

Nedrivningspuljen er en statslig pulje på 150 millioner kroner, som kommuner kan søge tilskud fra til at opkøbe forfaldne private ejendomme, som de efterfølgende renoverer eller river ned. Puljen kan kun søges af 39 udvalgte kommuner, som selv skal betale 25 procent af udgiften. Fristen for at søge puljen er 19. oktober i år, og pengene kan anvendes fra 1. januar 2010. Indenrigs- og Socialministeriet administrerer puljen, men har endnu ikke udsendt præcise retningslinjer for blandt andet, hvor meget kommunerne selv skal spæde til for at få støtte fra puljen.

gene vil række i forhold til det store behov. Og han har meget svært ved at forstå, hvorfor Indenrigs- og Socialministeriet på forhånd kun har udvalgt 39 kommuner, som har mulighed for at søge fra puljen.

»Det fysiske forfald findes i lige så høj grad i de kommuner, som ikke kan søge puljen. Der er lige så store problemer. Du kan bare prøve at køre lidt uden for Randers, Holstebro eller Næstved, så er der masser af forfaldne huse,« siger Jørgen Møller.

Det kan Carsten Kissmeyer (V), borgmester i Ikast-Brande, sagtens genkende. Han blev noget overrasket og skuffet, da han fandt ud, at Ikast-Brande ikke er blandt de 39 kommuner, som kan gøre sig håb om penge fra renoveringspuljen.

»Vi har ganske mange små samfund, som giver os mange kvaler. Specielt langs de store hovedfærdselsårer med meget trafik er der mange huse, som folk simpelthen ikke vil bo i. Og så ender det med sådan nogle "Låsby Svendsen-huse", der ikke er egnede til menneskeboliger, og som tiltrækker mange sociale problemer,« siger Carsten Kissmeyer og uddyber:

»Hvis du har den slags huse liggende i et bysamfund, kommer du hurtigt ind i en negativ spiral. Folk vil ikke købe huset, og det bliver også svært at sælge nabohuset. Og så ender det med, at der er mange af den slags huse i byen. Og det er til ugunst for hele lokalsamfundet. Der bliver større udskiftning og flere problemer i skolen og så videre,« siger borgmesteren i Ikast-Brande Kommune.

Regering vil skære i byudvikling

Kommunernes forening KL er enig i, at mange kommuner har et stort behov for at købe forfaldne huse og rive dem ned. Derfor så KL også gerne, at flere end de 39 kommuner havde mulighed for at få støtte fra nedrivningspuljen.

Samtidig er kommunerne stærkt utilfredse med, at regeringen fra og med 2010 lægger op til at beskære den såkaldte byfornyelsespulje med over 50 millioner kroner. Byfornyelsespengene bruges blandt andet til at forny boligområder og udbedre skimmelsvamp i boliger, hvilket har været et stigende

problem i de seneste år. KL har derfor netop meddelt sin utilfredshed i et brev til indenrigs- og socialminister Karen Ellemann (V). Det fortæller Jens Stenbæk, viceborgmester i Holbæk og formand for KL's teknik- og miljøudvalg.

»Kommunerne oplever et øget behov for at udvikle både landdistrikter og boligområder i byerne. Det giver derfor ikke mening, at man med den ene hånd giver 150 millioner til kommunerne til den ene form for forskønnelse og med den anden hånd tager mere end en tredjedel af det beløb fra os,« siger Jens Stenbæk.

Han lægger vægt på, at under halvdelen af kommunerne har mulighed for at søge de 150 millioner kroner i nedrivningspuljen, som samtidig er et engangsbeløb. Hvis regeringen ikke tilfører flere penge, vil det samlede facit derfor være, at der fra og med 2011 vil være over 50 millioner kroner mindre til udvikling af byer og boliger, end der er i dag.

Ole Olsen, formand for Landsforeningen af Landsbysamfund, repræsenterer borger- og beboerforeninger i landdistrikter og mindre bysamfund. Han er glad for, at regeringen med nedrivningspuljen giver kommunerne en hjælpende hånd til at forskønne landsbyerne. Men han mener også, at behovet er væsentligt større.

»De 150 millioner er en start, men jeg tror bare ikke, de rækker så langt. Vi kunne ønske os mere,« siger Ole Olsen.

Han håber, at mange landsbyer rammer den samme positive strømning, som hans egen Hejninge-Stillinge, 10 kilometer uden for Slagelse, har gjort. Her har ressourcestærke tilflyttere været med til at skabe ny dynamik, og hvor mange andre landsbyskoler lukker, har skolen i Hejninge-Stillinge nu fået så mange elever, at den er blevet tosporet.

: Bag et forfaldent hus gemmer der sig ofte også et miserabelt liv

Jørgen Møller, lektor på Aalborg Universitet

Hver fjerde private praktikplads er forsvundet

Af Jens Jørgensen, jjr@kl.dk

Antallet af praktikpladser på det private arbejdsmarked er faldet med 27 procent det seneste år. Vi risikerer at tabe en hel ungdomsårgang på gulvet, mener LO.

Der er frit fald i antallet af praktikpladser på det private arbejdsmarked. På bare ét år er 5.000 pladser svarende til 27 procent forsvundet, viser nye tal fra UNI-C Statistik & Analyse. Kun 13.323 indgik en praktikaftale i første halvår af 2009, mens tallet var 18.341 for samme periode i 2008. Faldet er især sket på bygge og anlæg, hvor antallet af praktikpladser næsten er halveret fra 2008 til 2009. Men der er også store nedgange i praktikpladser inden for områder som strøm, styring og it samt produktion og udvikling. Udviklingen er meget uheldig, mener Ejner K. Holst, LO-sekretær med ansvar for uddannelsesområdet:

»Når krisen vender, kommer vi til at mangle kvalificeret arbejdskraft. Vi sætter en hel ungdomsårgang tilbage, og det vil komme til at koste os velfærd, hvis ikke vi sørger for, at folk har mulighed for at uddanne sig. For vi ved jo, at de job, der kommer, når krisen slutter, vil være på et højere niveau end dem, vi har sagt farvel til,« siger Ejner K. Holst.

Netop finanskrisen er ifølge Simon Neergaard-Holm, chefkonsulent i Dansk Arbejdsgiverforening (DA), årsagen til det drastiske fald, da flere virksomheder egentlig gerne vil ansætte, men frygter, at de ikke findes til næste år. Trods finanskrisen er det ifølge Simon Neergaard-Holm nødvendigt, at virksomhederne tænker langsigtet.

»Den krise, vi har nu omkring lærlinge, er intet i forhold til den krise, vi vil få, når vi kommer til at mangle arbejdskraft. Vi kan ikke eliminere den økonomiske krise og nok heller ikke knække kurven, men vi har sat nogle ting i værk, der gør, at vi måske kan tage toppen af det værste,« siger Simon Neergaard-Holm.

LO er dog ikke imponeret over virksomhederne, da LO-tal viser, at kun 10 procent af virksomhederne tager elever.

»Det er i den grad ris til egen røv, hvis man ikke sørger for at tænke langsigtet. Uddannelse af unge mennesker er en investering. Man kunne jo ikke forestille sig, at en virksomhed ikke investerer i værktøj, fordi det er for dyrt,« siger Ejner K. Holst.

Han kan dog glæde sig over, at der i stedet bliver flere praktikpladser i kommunerne, selv om det ikke er nok til at afbøde faldet på det private arbejdsmarked. Nye tal fra Undervisningsministeriet viser, at kommunerne i 2009 stiller 1.300 ekstra praktikpladser til rådighed for social- og sundhedsuddannelsen og den pædagogiske assistentuddannelse, svarende til en stigning på næsten 14 procent i forhold til 2007. Og i 2010 forventer kommunerne at oprette yderligere 900 elevpladser.

Indgåede uddannelsesaftaler på det private arbejdsmarked 1. halvår 2008 og 1. halvår 2009.

Område	2008	2009	Ændring i %
Bygge og anlæg	3.537	1.941	-45
Medieproduktion	294	185	-37
Bil, fly og andre transportmidler	1.234	802	-35
Krop og stil	696	449	-35
Strøm, styring og it	1.504	976	-35
Merkantil *	5.425	3.635	-33
Produktion og udvikling	1.593	1.071	-33
Mad til mennesker *	2.007	1.590	-21
Bygnings- og brugerservice	259	210	-19
Sundhed, omsorg og pædagogik	378	347	- 8
Transport og logistik	699	708	+ 1
Dyr, planter og natur	715	1.409	+97
I alt	18.341	13.323	-27

* 416 af praktikaftalerne på det merkantile område er indgået i det offentlige. Ligeledes er 139 praktikpladser på mad til mennesker-området i kommuner og regioner.

Kilde: UNI-C Statistik & Analyse.

Den folkelige opbakning til velfærdsstaten er på *spil*

I denne tid kæmper politikere og embedsmænd i alle kommuner for at få 2010-budgettet til at hænge sammen. De største problemer på udgiftssiden er over hele landet forbundet med de specialiserede opgaver – blandt andet udgifter til specialundervisning, handicappede og udsatte børn og unge. Det siger sig selv, at hvis nogle udgifter stiger stærkt, så skal andre udgifter – under et skattestop – holde for. De eneste områder, der batter noget, er udgifterne på store "normalområder" som folkeskolen, daginstitutionerne og ældreplejen. Her er det ikke et særsyn med mindre realudgift pr. bruger end for år tilbage.

Nu er udgiftsniveau ikke automatisk lig serviceniveau, men for flere af de tunge serviceopgaver gælder det, at kvaliteten er tæt forbundet med personaleforbrug. Kvaliteten består netop i, at der er hænder nok til stede. Det betyder, at mange borgere oplever flere nullermænd, færre pædagoger, kortere åbningstid, fuldt udnyttede klassekvotienter eller tyndere vikardækning. Borgernes samlede oplevelse af servicen står ikke mål med den politiske retorik om de mange penge, vi bruger til velfærd.

Det er aftalt med regeringen, at udgiftsudviklingen på det specialiserede område skal under kontrol. Der skal økonomisk tænkning ind i prioriteringen og visitationen – også på dette område. Det vil med garanti ikke udløse ros ret mange steder. Alle vil tage afsæt i udgiftsudviklingen i forhold til de foregående år. Og sænkes stigningstakten, råber mange, at vi sparer på de, der har det allersværest. Men prioriteres skal der, for ellers løber økonomien både kommuner og samfund af hænde.

Effektivisering er dagligdag i kommunerne. Ingen ønsker at sætte skatterne op – og slet ikke i et valgår. Men kvalitet og borgernes positive oplevelser af servicen vejer tungt i en kommunes servicetilbud. Hvis effektivisering skygger for hensynet til kvalitet, kan der opstå problemer, hvis alle – og navnlig offentlige debattører på stor afstand af brugerne – bliver ved med at gentage, at kommunerne bare kan effektivisere sig til at opfylde alle ønsker.

Prioriteringen mellem det normale og det specielle til fordel for det specielle kan på sigt være med til at underminere den brede folkelige opbakning til velfærdssamfundet. Hvis det indtryk breder sig i befolkningen, at intet fungerer, som det skal i velfærdens Danmark, får vi problemer. Selv om det er et standpunkt, som objektivt set ligger langt fra virkeligheden.

Derfor gør kommunerne deres yderste for at få bedre styr på udgifterne på det specialiserede sociale område i overensstemmelse med den seneste økonomaftale. Og derfor har regeringen lovet at hjælpe, blandt andet med nødvendige regelændringer

I mellemtiden må Christiansborg-politikerne påtage sig et ansvar for at dæmpe forventningerne i befolkningen – både på det specielle og det normale område. Det er vigtigt med fortsat opbakning til velfærdssamfundet.

Peter Gorm Hansen
administrerende direktør i KL

